Norsk Journalistlag

Klima- og miljødepartementet

Saksnummer:	*Dato:*
26/3744	06.11.2026

Høring – Rapport fra ekspertutvalget om klimatilpasning

Tilgang til rettsmidler og økonomisk prosessrisiko

Norsk Journalistlag (NJ) er både en fagforening og en mediepolitisk organisasjon for redaksjonelle medarbeidere i redaktørstyrte medier, medarbeidere som produserer for redaktørstyrte medier, frilansere og de som utdanner seg til å jobbe i media. Vi har om lag 8800 medlemmer over hele landet.

Vi viser til høringen av ekspertutvalgets rapport *Norge i hardt vær – samfunnsøkonomiske vurderinger av klimatilpasning*, samt til våre tidligere innspill til departementet om de samme problemstillingene.

Ekspertutvalget fremhever manglende tilgang til informasjon som en barriere for kunnskapsformidling og gode beslutninger. NJ vil i denne sammenheng understreke at effektiv tilgang til miljøinformasjon ikke bare forutsetter lovfestede innsynsrettigheter, men også at disse rettighetene kan håndheves uten uforholdsmessig økonomisk risiko.

Miljøinformasjonsloven er et viktig verktøy for journalister som undersøker forhold av betydning for miljøet i vid forstand. Gjennom journalistisk arbeid bidrar pressen til å avdekke miljørisiko, etterprøve opplysninger fra offentlige og private virksomheter og sikre et bedre kunnskapsgrunnlag for samfunnets beslutninger.

Dersom journalister og andre som benytter lovens innsynsrettigheter, risikerer omfattende sakskostnader ved domstolsprøving, kan dette ha en betydelig nedkjølende effekt. Retten til miljøinformasjon blir da i praksis avhengig av den enkeltes økonomiske ressurser.

VG-saken illustrerer utfordringen

En nylig avsagt dom fra Oslo tingrett illustrerer denne problemstillingen.

Norsk Journalistlag
Post- og besøksadresse:
Brugata 19
0186 Oslo
+47 22 20 11 10
nj@nj.no
www.nj.no

Norsk Journalistlag

I dom 15. oktober 2026 (25-209788TVI-TOSL/01) fikk VG fullt medhold i sitt krav om miljøinformasjon fra Procter & Gamble Norge AS. Saken gjaldt innsyn i opplysninger om tungmetallinnhold i tamponger. Ankefristen er ennå ikke utløpt, og dommen er derfor foreløpig ikke rettskraftig.

VG hadde allerede fått medhold i Klagenemnda for miljøinformasjon, men ble deretter saksøkt av selskapet. Norsk Journalistlag, Norsk Presseforbund og Norsk Redaktørforening deltok som partshjelpere til støtte for VG.

Tingretten slo fast at VG hadde krav på informasjonen etter miljøinformasjonsloven § 16. Retten fremhevet samtidig betydningen av pressens kontrollfunksjon og at en for snever forståelse av informasjonsplikten kunne ha en nedkjølende effekt på medienes mulighet til å ivareta sitt samfunnsoppdrag.

Selv om VG vant saken, illustrerer den økonomiske risikoen ved dagens ordning. Tingretten tilkjente VG 974 440 kroner i sakskostnader, mens presseorganisasjonene samlet ble tilkjent 208 250 kroner. De samlede sakskostnadene på vinnende side utgjorde dermed nærmere 1,2 millioner kroner.

Hadde utfallet blitt et annet, kunne VG og presseorganisasjonene risikert betydelige kostnader, også til motpartens sakskostnader.

Saken viser hvordan en journalist eller redaksjon som har fått medhold i sitt innsynskrav av et offentlig oppnevnt klageorgan, likevel kan bli trukket inn i en omfattende og kostbar rettsprosess. Ikke alle redaksjoner har økonomiske ressurser til å bære en slik risiko.

Dette kan føre til at journalister avstår fra å fremme eller forfølge berettigede innsynskrav, selv når informasjonen har vesentlig allmenn interesse.

Behov for sterkere rettssikkerhetsgarantier

Århuskonvensjonen artikkel 9 stiller krav om tilgang til effektive rettsmidler i miljøsaker. Etter artikkel 9 nr. 4 skal prosedyrene blant annet være rettferdige, effektive og ikke uoverkommelig kostbare.

NJ mener dagens ordning reiser spørsmål om hvorvidt disse hensynene er tilstrekkelig ivaretatt.

Vi viser også til Norges institusjon for menneskerettigheters (NIM) brev 5. mars 2024, der institusjonen anbefalte tiltak for å gjøre sakskostnadene i miljøsaker mer forutsigbare og overkommelige.

Videre fremhevet Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i storkammerdommen *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz mfl. mot Sveits* 9. april 2024 (53600/20) betydningen av prosessuelle garantier, herunder tilgang til informasjon og deltakelse i beslutningsprosesser, jf. avsnitt 553 og 554.

NJ mener det er behov for å vurdere hvordan disse rettssikkerhetsgarantiene bedre kan ivaretas i norsk rett.

Norsk Journalistlag
Post- og besøksadresse:
Brugata 19
0186 Oslo
+47 22 20 11 10
nj@nj.no
www.nj.no

Norsk Journalistlag

Et særlig problem er at Klagenemnda for miljøinformasjon ikke har effektive virkemidler til å sikre at virksomheter etterlever nemndas vedtak. Dersom en virksomhet ikke gir den informasjonen nemnda har pålagt den å utlevere, må den som har krevd innsyn, selv vurdere rettslige skritt.

I tillegg kan den som har fått medhold i nemnda, bli saksøkt av virksomheten og dermed påført betydelig økonomisk prosessrisiko.

Dette svekker klageordningens funksjon som et reelt lavterskeltilbud.

NJs anbefaling

NJ mener at retten til miljøinformasjon må kunne håndheves effektivt, uten at den enkelte journalist, redaksjon eller organisasjon må påta seg en uforholdsmessig økonomisk risiko.

Vi oppfordrer derfor Klima- og miljødepartementet til å utrede tiltak som kan styrke tilgangen til rettsmidler og redusere prosessrisikoen i saker etter miljøinformasjonsloven.

Utredningen bør særlig omfatte:

1. **Tiltak for å begrense sakskostnadsrisikoen** ved domstolsprøving av retten til miljøinformasjon, herunder erfaringer fra ordninger i Storbritannia og Irland.

2. **Om søksmål om gyldigheten av Klagenemndas vedtak bør rettes mot det offentlige**, fremfor mot den som har fått medhold i sitt innsynskrav.

3. **Om Klagenemnda bør gis effektive håndhevingsmidler**, eksempelvis adgang til å ilegge tvangsmulkt ved manglende etterlevelse av vedtak.

Med vennlig hilsen
Norsk Journalistlag

Ina Lindahl Nyrud
advokat

Norsk Journalistlag
Post- og besøksadresse:
Brugata 19
0186 Oslo
+47 22 20 11 10
nj@nj.no
www.nj.no